EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.5.2023.
COM(2023) 614 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Latvije za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije

{SWD(2023) 614 final}

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Latvije za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika[1], a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća[3] kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom za oporavak i otpornost pruža se financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima EU-a. U skladu s prioritetima europskog semestra on doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku te provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Mehanizam pomaže i u jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranju radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar EU-a i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

---

1 SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

2 SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

3 Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

(2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023.[4], čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete tog pregleda na temelju četiri dimenzije konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je utvrđeno da je Latvija jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je 24. veljače 2023. donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Latvije za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, koju je Europsko vijeće potvrdilo 23. ožujka 2023., a Vijeće donijelo 16. svibnja 2023., kao i Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava i koji je Vijeće donijelo 13. ožujka 2023.

(3) Iako gospodarstva EU-a pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, EU je svoj program gospodarske i socijalne politike EU-a usmjerio na smanjenje negativnih posljedica energetskih šokova na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjeren i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti EU-a.

(4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila Komunikaciju „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija”[5] u cilju povećanja konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija i omogućivanja brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Taj plan dopunjuje sadašnje napore u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Cilj je tog plana omogućiti poticajnije okruženje za povećanje EU-ovih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje EU-ovih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i povećanjem recikliranja sirovina. Plan se temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. Osim toga, u cilju oblikovanja regulatornog okvira za poticanje rasta, Komisija je 16. ožujka 2023. objavila Komunikaciju „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”,[6] koja se temelji na devet međusobno dopunjujućih pokretača konkurentnosti. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno uvođenje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost EU-a i njegovih država članica. Preporuke u nastavku pridonose ostvarenju tih prioriteta.

(5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne i za planove za

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(6) Uredba o planu REPowerEU[7] donesena je 27. veljače 2023. s ciljem da se postupno ukine ovisnost EU-a o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u EU-u, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom se državama članicama omogućuje da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. odnosno 2023., ovisno o slučaju. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

(7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024., kako bi državama članicama olakšala pripremu programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšala koordinaciju politika[8]. Komisija je podsjetila na to da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023.–2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast. Države članice pozvane su da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti deficita od 3 % BDP-a te uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale znatno bolje nego prije usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je predložila da fiskalne preporuke budu kvantificirane i diferencirane te izrađene na temelju neto primarnih rashoda, kako je predloženo u Komunikaciji Komisije o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a[9]. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

(8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme EU-ovih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati

---

7 Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Prijedlozi bi državama članicama omogućili više kontrole nad izradom svojih srednjoročnih planova, a istodobno se uvodi stroži sustav praćenja provedbe kako bi se osiguralo da države članice ispune obveze koje su preuzele u svojim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima. Cilj je da se zakonodavni rad dovrši u 2023.

(9) Latvija je 30. travnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 13. srpnja 2021. donijelo Odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Latvije[10]. Isplata obroka ovisi o odluci Komisije, donesenoj u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, da je Latvija u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da mjere povezane s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima nisu ukinute.

(10) Latvija je 25. travnja 2023. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2023., a 17. travnja 2023. svoj Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Latvije o ostvarenom napretku u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Latviju za 2023.[11] U njemu je ocijenjen napredak Latvije u smislu relevantnih preporuka za tu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Latvije. Na temelju te analize, u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Latvije u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva EU-a u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

(12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Latviju u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023[12]. Zaključila je da u Latviji ne postoje makroekonomske neravnoteže. Osobito, slabosti povezane s vanjskim zaduživanjem i stambenim nekretninama i dalje su blage; rizici za konkurentnost su relevantni, ali se čini da su općenito ograničeni u bliskoj budućnosti. Nedavni rast deficita tekućeg računa bio je znatan, no očekuje se da će se deficit znatno smanjiti ove godine te još dodatno u 2024. Očekuje se da će latvijsko neto stanje međunarodnih ulaganja, koje se znatno poboljšalo u proteklom desetljeću, ostati uglavnom stabilno. Ipak, inflacijski pritisci i pritisci na plaće mogli bi, ako se nastave, narušiti konkurentnost Latvije, posebice zato što je temeljna inflacija znatno iznad prosjeka europodručja. Iako je rast cijena stambenih nekretnina nedavno povećan, ne čini se da

[10] Provedbena odluka Vijeća od 13. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Latvije (ST 10157/21; ST 10157/21 ADD 1; ST 10157/21 ADD 1 COR 1).

[11] SWD(2023) 614 final.

[12] SWD(2023) 636 final.

je precijenjenost stambenih nekretnina znatna. Osim toga, rast cijena stambenih nekretnina usporio se krajem 2022., hipotekarno kreditiranje bilo je slabo, a dug kućanstava je ograničen i smanjuje se u odnosu na dohodak kućanstava. Latvija se suočava s ključnim strukturnim gospodarskim izazovima povezanima sa smanjenom ponudom radne snage, što je doprinijelo brzom povećanju jediničnih troškova rada i moglo bi narušiti konkurentnost u srednjoročnom razdoblju. Politika je općenito povoljna, iako bi određene dodatne mjere mogle pomoći da se smanje rizici koji proizlaze iz utvrđenih slabosti. U tom bi smislu bile važne politike kojima se štiti konkurentnost, uključujući mjere za povećanje kvalitete i kvantitete ponude radne snage. Skraćenje postupka izdavanja građevinskih dozvola pomoglo bi da se podupre povećanje ponude stambenih nekretnina i poboljša stanje na tržištu stambenih nekretnina.

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat[13], deficit opće države u Latviji se sa 7,1 % BDP-a u 2021. smanjio na 4,4 %BDP-a u 2022., dok je dug opće države pao s 43,7 % BDP-a krajem 2021. na 40,8 % BDP-a krajem 2022. Komisija je 24. svibnja 2023. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. UFEU-a[14]. U tom se izvješću razmatra proračunsko stanje Latvije jer je njezin deficit opće države 2022. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. U izvješću je zaključeno da kriterij deficita nije ispunjen. U skladu s Komunikacijom od 8. ožujka 2023.[15] Komisija nije predložila pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023. te je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023. Latvija bi to trebala uzeti u obzir pri izvršenju svojeg proračuna za 2023. i pripremi nacrta proračunskog plana za 2024.

(14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike donesene radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te mjere koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale su nadoknadu troškova grijanja (na temelju korištenog izvora energije) i smanjenje računa za električnu energiju za kućanstva; mjesečne naknade za ranjiva kućanstva i obitelji s djecom kao i raniju indeksaciju mirovina; bespovratna sredstva energetski intenzivnim poduzećima i nadoknadu za povećanje troškova električne energije poduzećima. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 1,5 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,2 % BDP-a u 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih mjera hitne potpore zbog pandemije bolesti COVID-19 pao s 5,0 % BDP-a u 2021. na 1,2 % BDP-a u 2022.

(15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Latviji[16] da u 2022. zadrži poticajan smjer fiskalne politike, uključujući poticaj iz Mehanizma za oporavak i otpornost, te očuva ulaganja koja financira država. Vijeće je Latviji preporučilo i da zadrži pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

---

13 Eurostat–Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 47/2023, 21.4.2023.

14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

16 Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije za 2021., SL C 304, 29.7.2021., str. 63.

(16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike[17] bio je u 2022. neutralan, na 0,0 % BDP-a, što je u kontekstu visoke inflacije bilo primjereno. Latvija je u skladu s Preporukom Vijeća nastavila pružati potporu oporavku ulaganjima koja su financirana sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a iznosili su 1,1 % BDP-a u 2022. (1,3 % BDP-a u 2021.). Zbog ograničenja kapaciteta i rasta cijena u građevinarstvu neka su ulaganja financirana bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a kasnila u 2022., što je dovelo do malog smanjenja u rashodima. Ulaganja koja financira država imala su kontrakcijski učinak od 1,2 postotna boda na smjer fiskalne politike[18]. Latvija stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije u skladu s Preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,3 postotna boda na smjer fiskalne politike. Latvija je stoga zadržala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

(17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti oprezan je za 2023. i nakon toga. Vlada predviđa se da će realni BDP u 2023. stagnirati i porasti za 2,0 % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se veći rast realnog BDP-a, od 1,4 % u 2023. i 2,8 % u 2024., uglavnom zbog uključivanja novih objavljenih podataka u odnosu na Program stabilnosti, prvenstveno revizije podatka o rastu BDP-a iz 2022. kao i brze procjene za prvo tromjesečje 2023., u kojima je rast BDP-a veći od prethodno očekivanog. Međutim, u nominalnom smislu rast BDP-a je bliži u obje prognoze, s očekivanim rastom od 11,7 % i 5,5 % u 2023., odnosno 2024., u Programu stabilnosti i Komisijinoj prognozi rasta od 10,5 % i 5,6 % za odnosne godine.

(18) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će se deficit opće države u 2023. smanjiti na 4,0 % BDP-a. Prilagodba deficita u 2023. uglavnom odražava kretanja rashoda. Očekuje se učinak smanjenja deficita od postupnog ukidanja većine mjera potpore povezanih s pandemijom i paušalnih rashoda u 2022. za stvaranje nacionalne pričuve za plin koji nisu predviđeni za 2023. Te uštede djelomično bi se trebale neutralizirati mjerama rashoda koje su uključene u proračunski paket za 2023., kao što su povećanje plaća javne uprave i medicinskog osoblja, veći tekući rashodi za usluge zdravstvene zaštite, znanost, istraživanje i visoko obrazovanje kao i znatan paket javnih ulaganja za obranu i unutarnju sigurnost. Osim toga, očekuje se veća potrošnja za mirovine i doplatke zbog viših koeficijenata indeksacije. Prema Programu

---

17 Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

18 Ovaj kontrakcijski učinak rezultat je posebno niže potrošnje za projekte ulaganja koji su sufinancirani iz fondova EU-a što je također utjecalo na nacionalna kretanja sufinanciranja (posebno na razini lokalne države) kao i rezultat prijenosa vojne opreme Ukrajini što se bilježi kao negativni BIFK neutraliziran kapitalnim transferima.

Istodobno su ostali kapitalni rashodi koje financira država imali ekspanzivan učinak od 1,7 postotnih bodova BDP-a. Povećanje ostalih kapitalnih rashoda uglavnom se objašnjava s dva čimbenika – stvaranjem pričuva prirodnog plina za sigurnost nacionalne opskrbe energijom te isporukom vojne opreme Ukrajini.

stabilnosti očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 40,8 % BDP-a krajem 2022. na 39,6 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 3,8 % BDP-a za 2023. To je u skladu s deficitom predviđenim u Programu stabilnosti. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se nešto veći udio duga opće države u BDP-u od 39,8 % krajem 2023.

(19) Očekuje se da će na saldo države u 2023. i dalje utjecati mjere donesene radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere uglavnom obuhvaćaju produljene mjere iz 2022. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 1,0 % BDP-a[19]. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća i da ne šalju jasan cjenovni signal s ciljem smanjenja potražnje za energijom i povećanja energetske učinkovitosti. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s preporukom za 2023. iznositi 0,1 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,5 % BDP-a u 2022.). Procjenjuje se da će proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine povećati za 0,1 postotni bod BDP-a u odnosu na 2022. Naposljetku, očekuje se da će saldu države 2023. pogodovati postupno ukidanje privremenih hitnih mjera zbog bolesti COVID-19 u iznosu od 1,2 % BDP-a.

(20) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo[20] da Latvija poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike[21], uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Latvija bi se trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Latviji je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova Unije.

(21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (– 0,9 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (0,0 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati ekspanzivan učinak od 0,5 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,4 % BDP-a. To uključuje i više troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Stoga ekspanzivni učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Na ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) utječu mjere rashoda uključene u proračunski paket za 2023., kao što su povećanje plaća javne uprave i medicinskog osoblja, dodatni tekući rashodi za financiranje onkologije,

---

19 Iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

20 Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Latvije i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije za 2022., SL C 334, 1.9.2022., str. 112.

21 Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Latvije, korišten za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 11,5 % u nominalnom smislu.

znanosti i istraživanja i drugi diskrecijski tekući rashodi za nacionalnu upravu kao i veća potrošnja za mirovine i doplatke. Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s Preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a u 2023. iznositi 2,2 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati ekspanzivan učinak na smjer fiskalne politike od 1,0 postotnog boda[22]. Zato Latvija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju, te u energetsku sigurnost, kao što su kupnja električnih vozila za javni prijevoz, poboljšanje energetske učinkovitosti višestambenih zgrada i poslovnih nekretnina, modernizacija mreža za prijenos i distribuciju električne energije, povećanje kapaciteta službi za spašavanje, centralizacija digitalnih platformi i sustava upravljanja u javnom sektoru, razvoj digitalnih vještina i digitalizacija poslovnih procesa, razvoj širokopojasne infrastrukture, kao i poticanje digitalizacije u obrazovnom sektoru, što se uglavnom financira iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a.

(22) Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se deficit opće države smanjiti na 2,5 % BDP-a u 2024. To smanjenje u 2024. uglavnom je rezultat postupnog ukidanja mjera potpore za ublažavanje posljedica visokih cijena energije i nepostojanje tekućih rashoda povezanih s pandemijom bolesti COVID-19 te završetka ulaganja za potporu oporavku od pandemije u 2023. Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u neznatno povećati na 39,7 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 2,7 % BDP-a u 2024. To je uglavnom u skladu s deficitom predviđenim u Programu stabilnosti. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se veći udio duga opće države u BDP-u od 40,5 % krajem 2024., uglavnom zbog nižeg nominalnog BDP-a.

(23) U Programu stabilnosti predviđa se postupno ukidanje svih mjera energetske potpore u 2024. I Komisija pretpostavlja potpuno ukidanje mjera energetske potpore u 2024. To se temelji na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.

(24) U Uredbi Vijeća (EZ) br. 1466/97 poziva se na godišnje povećanje strukturnog proračunskog salda prema srednjoročnom cilju za 0,5 % BDP-a kao mjerila[23]. S obzirom na fiskalnu održivost[24] i potrebu za smanjenjem deficita na razinu ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a, povećanje strukturnog salda od najmanje 0,5 % BDP-a bilo bi primjereno za 2024. Da bi se postiglo to povećanje, rast neto primarnih

---

22 Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti kontrakcijski i iznositi 1,7 postotnih bodova BDP-a zbog činjenice da Komisijina proljetna prognoza 2023. ne uključuje stvaranje rezervi za prirodni plin za sigurnost opskrbe energijom te vojnu pomoć Ukrajini.

23 Usp. članak 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 u kojem se propisuje i prilagodba za više od 0,5 % BDP-a za države članice čija razina duga prelazi 60 % BDP-a ili koje imaju znatne rizike u pogledu održivosti sveukupnog duga.

24 Komisija procjenjuje da bi Latvija trebala ostvariti prosječno godišnje povećanje strukturnog primarnog salda kao udjela u BDP-u od 0,0 postotnih bodova da bi zadržala državni dug na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Ta se procjena temelji na Komisijinoj jesenskoj prognozi 2022. Polazište za tu procjenu je predviđanje državnog deficita i duga za 2024. u kojem se pretpostavlja ukidanje mjera energetske potpore u 2024.

rashoda koje financira država[25] ne bi u 2024. smio biti veći od 3,0 %, što se navodi i u ovoj preporuci. To će doprinijeti i smanjenju temeljne inflacije, koja je znatno iznad prosjeka europodručja i koja bi, ako se nastavi, mogla dovesti do gubitaka konkurentnosti. Istovremeno bi trebalo postupno ukinuti preostale mjere energetske potpore (koje Komisija trenutačno procjenjuje na 1,0 % BDP-a u 2023.), ovisno o tržišnim kretanjima i počevši od onih koje su najmanje ciljane, a s time povezane uštede trebalo bi iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Prema Komisijinim procjenama to bi dovelo do rasta neto primarnih rashoda ispod preporučene maksimalne stope rasta za 2024. Osim toga, prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. nije u skladu s Preporukom Vijeća. Bude li to potvrđeno, bilo bi primjereno da rast neto primarnih rashoda u 2024. bude niži.

(25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država od 1,3 % u 2024., što je niže od preporučene stope rasta.

(26) Prema Programu stabilnosti, očekuje se da će se državna ulaganja povećati s 5,5 % BDP-a u 2023. na 6,1 % BDP-a u 2024. To je rezultat i većih ulaganja koje financira država i većih ulaganja koje financira EU, među ostalim u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

(27) U Programu stabilnosti navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu se očekuje da će se deficit opće države smanjiti na 2,2 % BDP-a u 2025. te na 0,7 % do 2026. Stoga se predviđa da će se deficit opće države u 2024. smanjiti ispod 3 % BDP-a i ostati ispod 3 % tijekom trajanja programa. Prema Programu stabilnosti očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 39,7 % BDP-a krajem 2024.na 38,9 % BDP-a do kraja 2026.

(28) Porezni prihodi Latvije kao udio u BDP-u znatno su ispod prosjeka EU-a. To ograničava pružanje javnih usluga, posebno u području zdravstvene i socijalne zaštite. Kapital i imovina relativno su nedovoljno oporezovani u usporedbi s prosjekom EU-a i nude potencijal za povećanje poreznih prihoda. Osim toga, Latvija ima relativno niske prihode od oporezivanja rada unatoč relativno visokim poreznim stopama. To upućuje na to da je potrebno nastaviti napore za poboljšanje porezne usklađenosti i suzbijanje sive ekonomije. Siromaštvo i nejednakost i dalje su visoki, posebno zbog niske potrošnje za socijalnu zaštitu. Adekvatnost socijalne sigurnosne mreže se poboljšala, ali rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti i dalje je visok, posebno za najranjivije skupine. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti u starijoj dobi najviši je u EU-u (45,9 % u usporedbi s 19,5 % u EU-u u 2021.) i također je i dalje vrlo visok za osobe s invaliditetom (41,2 % u odnosu na 29,7 % u EU-u u 2021.). Pristup socijalnim uslugama na temelju individualnih potreba i njihova kvaliteta i dalje predstavljaju izazov zbog nedostatka socijalnih radnika i njihovog velikog radnog opterećenja kao i razlika među općinama. Sustav dugotrajne skrbi je rascjepkan, s ograničenim napretkom u prelasku s institucionalne skrbi na pružanje usluga pomoći u kući i u zajednici. Adekvatnost i dostupnost socijalnog stanovanja ograničena je zbog nedostatnog dugoročnog financiranja. Javna potrošnja za zdravstvenu zaštitu kao udio u BDP-u niska je u odnosu na prosjek EU-a, a u srednjoročnim proračunskim planovima očekuje se da će se smanjiti, i to s 5,6 % BDP-a u 2022. na 3,6 % u 2026.

[25] Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

prema Programu stabilnosti za 2023. I to je znatno ispod potrebnog javnog financiranja za zdravstvenu zaštitu od 6 % BDP-a do 2027., kako je navedeno u Smjernicama politika za javno zdravstvo za razdoblje 2021.–2027. Iako je smanjenje uglavnom rezultat postupnog ukidanja privremene potpore za COVID-19, ne postoje ni planovi za održivo financiranje zdravstvene zaštite. Osim toga, Latvija ima manjak radne snage u zdravstvu, osobito medicinskih sestara. Zbog toga je pravovremen i jednak pristup zdravstvenoj zaštiti za sve ograničen.

(29) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) i kriterijem 2.2. iz Priloga V. Uredbi (EU) 2021/241, plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i trebaju se provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Latvije dobro napreduje**.** Latvija je podnijela jedan zahtjev za plaćanje ukupne vrijednosti 201 milijun EUR, za ostvarenih 9 ključnih etapa. Zbog objektivnih okolnosti povezanih s povećanjima cijena energije i građevinskih materijala, te ograničenja lanca opskrbe zbog ruske agresije na Ukrajinu, Latvija namjerava podnijeti izmjene plana, kao i poglavlje o planu REPowerEu radi ubrzanja dekarbonizacije gospodarstva i smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Latvije u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.

(30) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Latvije odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za zelenu i digitalnu tranziciju, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Latviji.

(31) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost, Latvija se suočava s izazovima koji se odnose na pristup financiranju, energetiku i zelenu tranziciju.

(32) Kreditni tok prema privatnom sektoru iznosio je 1 % BDP-a u 2021., što je znatno ispod stope rasta gospodarstva, To uzrokuje dodatno smanjenje duga privatnog sektora, koji je među najnižima u EU-u. Taj slabi kreditni rast donekle je rezultat slabe potražnje, ali na njega utječu i brojni izazovi na strani ponude. Malim i srednjim poduzećima posebno je teško dobiti kredit, djelomično zbog većeg kreditnog rizika, no i zbog većeg troška kredita i administrativnog opterećenja. Osim toga, slaba likvidnost imovinedostupne za kolateral posebno otežava dobivanje kredita izvan regije Rige. To predstavlja znatnu prepreku hipotekarnom kreditiranju i kreditiranju poduzeća. Nastojanja politika uglavnom su bila usmjerena na potporu kreditiranju u kombinaciji s javnim bespovratnim sredstvima. Međutim, to predstavlja znatan trošak za državni proračun i stoga nije održiv način poticanja kreditiranja. Za ublažavanje ograničene ponude kredita potrebna su opća poboljšanja transparentnosti i povjerenja u poslovno okruženje, uključujući smanjenje opsega sive ekonomije. Osim toga, poboljšanjem postupka insolventnosti kako bi se postigla visoka stopa poslovnog restrukturiranja i moguće više stope povrata kredita smanjili bi se percipirani rizici banaka i potaknulo kreditiranje. Ciljani programi kredita i jamstava mogli bi pomoći u smanjenju likvidnosnih rizika s kojima se banke suočavaju pri prihvaćanju kolaterala na relativno nelikvidnim tržištima. Programi javnog kreditiranja za strateški važna područja

ulaganja, kao što su zelena tranzicija i regionalni razvoj mogli bi povećati učinkovito tržišno natjecanje na bankovnom tržištu ili popuniti nedostatke na tržištu ako je bankovno financiranje preskupo ili nije dostupno. Nadalje, programi javnih jamstava i kreditiranja nude znatno troškovno učinkovitiji način podupiranja privatnog zaduživanja od programa bespovratnih sredstava. Osim prepreka bankovnom financiranju, latvijsko tržište alternativnih izvora financiranja nedovoljno je razvijeno i ima potencijal za poboljšanje pristupa poduzeća financiranju.

(33) Latvija je osigurala neovisnost od ruskog plina nakon parlamentarne odluke u srpnju 2022. da od 1. siječnja 2023. prestane kupovati ruski prirodni plin. Domaći opskrbljivači plina uspjeli su pronaći alternativne izvore prirodnog plina zahvaljujući uvozu ukapljenog prirodnog plina iz litavskog terminala za ukapljeni prirodni plin Klaipeda i novog finskog terminala za ukapljeni prirodni plin u Inkoou. Sadašnja je situacija pokazala potrebu za ubrzanjem sporog uvođenja postrojenja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije. Latvija ima jedan od najvećih udjela energije iz obnovljivih izvora u EU-u, iako je taj udio stagnirao od 2020. do 2021. Latvija bi imala koristi od ubrzanja uvođenja energije vjetra i sunca, što je najisplativije i najdugotrajnije rješenje za povećanje udjela obnovljivih izvora energije. Plan za oporavak i otpornost Latvije već uključuje mjere za uklanjanje regulatornih prepreka za uvođenje energije vjetra na kopnu. Ipak, trebalo bi uložiti dodatne napore za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije, grijanje i hlađenje. To bi obuhvaćalo modernizaciju elektroenergetske mreže, poticanje decentralizirane proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, fleksibilnost energetskog sustava (odgovor na potražnju i skladištenje), dodatno poboljšanje postupaka izdavanja dozvola i uspostavu pravnog okvira i poticaja za promicanje energetskih zajednica. Dovršetkom sinkronizacije Latvije s elektroenergetskom mrežom EU-a dodao bi se kapacitet prijenosa tako da bi se sve veći udio izvora obnovljive energije na moru i na kopnu mogao integrirati u mrežu. Elektroenergetska mreža Latvije, kao i drugih baltičkih država članica, i dalje je izložena, jer je sinkronizirana s elektroenergetskom mrežom BRELL (Bjelarus, Rusija, Estonija, Litva i Latvija). Regionalna sinkronizacija elektroenergetske mreže s ostatkom EU-a napreduje, ali se još treba dovršiti, a za to je nužna suradnja s Estonijom i Litvom. U Latviji je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 30 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u proteklih pet godina, što je više od ciljnog smanjenja od 15 %. Latvija bi mogla nastaviti privremeno smanjivati potražnju za plinom do 31. ožujka 2024.[26]

(34) Latvija bi trebala ubrzati napore za povećanje mjera energetske učinkovitosti u cilju dekarbonizacije fonda zgrada kao i prometa i industrije te uvesti nove mjere financiranja i potpore radi ostvarenja ciljeva dugoročne strategije obnove.

(35) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući prerađivačku industriju, uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se iskoristio potencijal ponude radne snage, te mjere moraju biti dostupne, posebno za pojedince te u sektorima i regijama na koje će zelena

[26] Uredba Vijeća (EU) 2022/1369 i Uredba Vijeća (EU) 2023/706.

i digitalna tranzicija najviše utjecati. U 2022. prijavljen je manjak radne snage u 25 od 436 zanimanja za koja su potrebne specifične vještine ili znanja za zelenu tranziciju, uključujući električare i inženjere strojarstva. Manjak radne snage prijavljen je kao jedan od čimbenika koji ograničavaju proizvodnju u industriji i građevinarstvu.

(36) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2022. i njegovo je mišljenje[27] navedeno u preporuci 1. u nastavku.

(37) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere poduzete za ublažavanje posljedica visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za postupno ukidanje potpore kad se smanje pritisci na cijene energije; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. omoguće kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i rješavaju probleme nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da potpora poduzećima za energiju bude troškovno učinkovita, privremena, usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave raditi na dovršetku bankovne unije. Za Latviju, preporuke 1., 2., 3. i 4. doprinose provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke za europodručje.

PREPORUČUJE da Latvija u 2023. i 2024. poduzme mjere čiji je cilj:

1. Postupno ukinuti mjere energetske potpore koje su na snazi do kraja 2023. i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne mjere potpore, osigurati da budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da potiču smanjenje potrošnje energije.

   Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 3,0 %.

   Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

   U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije, u kombinaciji s ulaganjima i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija,

   proširiti oporezivanje, među ostalim nekretnina i kapitala, i ojačati primjerenost zdravstvene i socijalne zaštite.

2. Nastaviti stabilnu provedbu plana za oporavak i otpornost i brzo finalizirati poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga što prije počela provoditi. Nastaviti brzu provedbu programa kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.

[27] U skladu s člankom 5. stavkom 2. i člankom 9. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.

3. Poboljšati pristup financiranju za mala i srednja poduzeća u okviru programa javnog kreditiranja i jamstava usmjerenih na olakšavanje ulaganja od strateške važnosti, posebno u području zelene tranzicije i regionalnog razvoja.

4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima, za što je potrebno ubrzati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, osobito iz vjetra na kopnu i na moru kao i energije sunca, te jačati mjere energetske učinkovitosti, npr. novim mjerama financiranja i potpore za ostvarenje ciljeva dugoročne strategije obnove. Osigurati dostatni kapacitet interkonekcija kako bi se povećala sigurnost opskrbe i nastaviti sinkronizaciju s EU-ovom elektroenergetskom mrežom. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik